

علاوه بر جامعه روحانیت مبارز تهران و گروه‌های خط امام، کارگزاران سازندگی نیز به عنوان حزب تازه تأسیس شرکت کرد اما نتیجه به نفع جریان رقیب رقم خورد.

■ مجلس ششم و جنس دیگری از کارگزاران شورا

۲۹ اسفند ۱۳۷۸ انتخابات ششمین دوره مجلس شورای اسلامی برگزار شد. این انتخابات که دو سال پس از پیروزی سید محمد خاتمی در انتخابات ریاست جمهوری دوازدهم برگزار می‌شد و فضای سیاسی کشور را تا حدودی متفاوت تر از انتخابات دیگر ساخته بود، جبهه دوم خرداد را هم به لیست همیشگی‌های مجلس ایران اضافه کرد. نظارت استصوابی در این دوره بیشتر از دوره قبل شد، چرا که این بار تعداد زیادی از دوم خردادی‌ها که کم‌مخالف در بین جریان رقیب و همچنین حاکمیت نداشتند هم اعلام حضور کردند. معروف‌ترین اصلاح‌طلبان رد صلاحیت شده در این دوره از انتخابات هاشم آقا جری، حمیدرضا جلالی و پور عباس عیدی بودند

اما حضور گسترده اصلاح‌طلبان، میزان مشارکت مردم در این انتخابات را به آمار ۶۷ درصد رساند. تا اینجا کار از نظارت استصوابی شورای نگهبان، رد صلاحیت نامزدهای انتخابات بسیار دیده شد اما در ششمین دوره مجلس، این نهاد نظارتی با ابطال آرای تعدادی از صندوق‌ها، نتایج انتخابات را در بعضی از حوزه‌ها تغییر داد. مهم‌ترین نتیجه این اقدام در تهران رقم خورد. با ابطال ۷۰۰ هزار رای تهرانی‌ها از سوی شورای نگهبان، غلامعلی حداد عادل به جای علیرضا جانی که تأیید صلاحیت او به عنوان نامزد ملی - مذهبی از سوی شورای نگهبان جای تعجب داشت، به مجلس راه یافت. ابطال آرای تهران برای هاشمی رفسنجانی هم خوب بود. او که نفر ۳۱ تهران شده بود، ابتدا به نفر سی‌ام و سپس به نفر بیستم تهران ارتقا پیدا کرد که البته از حضور در مجلس انصراف داد. اما حداد عادل از حضور خود به جای رجبی استقبال کرد و پس از آغاز به کار خود در مجلس رئیس فراکسیون اقلیت هم شد.

ابطال آرای مردمی به همین جامنتج نشد. با به دراز کشیده شدن شمارش آرا تا اردیبهشت سال بعد و بالا رفتن اختلاف وزارت کشور و شورای نگهبان بر سر انتخابات، مصطفی تاج‌زاده رئیس ستاد انتخابات وزارت کشور وقت و احمد جنتی

دبیر شورای نگهبان از یکدیگر به مراجع قضایی شکایت کردند. از سوی دیگر احمد جنتی دبیر شورای نگهبان، خواهان ابطال انتخابات تهران بود که بلافاصله پس از دستور رهبری به ابطال ۵۳۴ صندوق یعنی ۷۲۶۲۶ رای از ۲۹۳۱۱۱۳ کل آرای تهران رضایت داد و پرونده انتخابات آن سال را بست.

■ مجلس هفتم: تحکیم بدون نتیجه

انتخابات هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی به دلیل اتفاقات ماه‌های منتهی به برگزاری آن خاص‌ترین و معروف‌ترین انتخابات ادوار مجلس بود.

شاید بهتر باشد این انتخابات را با گزارش عبدالواحد موسوی لاری، وزیر کشور وقت در اولین جلسه مجلس هفتم آغاز کرد. او در این گزارش آماری از رد صلاحیت‌ها در انتخاباتی که ۸۱۷۲ نفر در آن ثبت‌نام کرده بودند داد: «هیأت‌های اجرایی در بررسی‌های قانونی خود و با استفاده از سوابقی که در چارچوب قانون و هم‌راه با سند و مدرک بود، صلاحیت تعداد ۴۳۴ نفر از داوطلبان را رد کردند و در مرحله بعد، هیأت‌های نظارت استان و هیأت مرکزی نظارت، صلاحیت تعداد ۳۶۱۷ نفر از داوطلبان را رد نمودند. برای تعداد ۱۵۹۹ نفر، عنوان عدم احراز بدون ذکر استناد قانونی به عنوان مستند رد صلاحیت ذکر شده بود. همچنین تعداد ۱۸۲۸ مورد به عنوان عدم التزام به اسلام و ولایت مطلقه فقیه و تعداد ۱۴۰۹ مورد اتهام عدم التزام به نظام جمهوری اسلامی و وفاداری به قانون اساسی و تعداد ۷۵۱ مورد به اتهام سوء شهرت در محل و تعداد ۵۵ مورد اتهام اعتیاد یا قاچاق مواد مخدر و ۳۵

مورد، اتهام وابستگی به رژیم سابق از قبیل عضویت در ساواک و فراماسوگری برای داوطلبان ذکر شده بود.»

در انتخاباتی که در اول اسفند سال ۸۲ برگزار شد با رد صلاحیت نهایی ۲۱۸۵ نامزد و انصراف ۱۳۰۳ نفر، ۴۶۶۵ نفر وارد مرحله رقابتی شدند. اما رقابتی که ۸۲ نفر از نمایندگان مجلس ششم از حضور در آن باز مانده بودند، نباید به این راحتی‌ها هم برگزار می‌شد. این نمایندگان رد صلاحیت شده که عمدتاً از فراکسیون اکثریت مجلس یعنی «مشارکت» بودند، به همراه تعداد دیگری از نمایندگان دست به اقدامی زدند که در هیچ کدام از ادوار مجلس رخ نداده بود. ۱۳۹ نفر از نمایندگان تحصن خود را در راهروهای مجلس آغاز کردند. این تحصن که از ۲۱ دی ۱۳۸۲ آغاز شد و ۱۷ بهمن هم به پایان رسید، به استعفای تعدادی از تحصن‌کنندگان هم انجامید. متن استعفانامه این نمایندگان که در روز ۱۲ بهمن انجام شد، توسط محسن میردامادی و علی مزروعی در صحن مجلس قرائت شد.

در بخشی از این استعفانامه که توسط محسن میردامادی قرائت شد، آمده بود: «ملت آگاه ایران! اکنون در آستانه برگزاری انتخابات مجلس هفتم باروندی بی سابقه و شگفت در تاریخ انقلاب مواجه هستیم که در صورت تداوم، فرجام شوم آن بلاموضوع شدن انتخابات، بی اثر شدن رأی ملت، تشکیل مجلسی مطاع و نثاگوی قدرت و در نتیجه انهدام جمهوریت خواهد بود.»

بهراد نبوی هم در متن استعفای خود که آن را از تربیون مجلس قرائت کرد، گفت: «شورای نگهبان ممانعت از به ثمر رسیدن طرح‌های اصلاح طلبانه مجلس را در دستور کار خود قرار داد و باید عت‌های عجیب مانع از آن شد که طی ۴ سال گذشته حتی یک قانون ناظر بر تضمین حقوق و تحقق خواست‌های سیاسی اجتماعی مردم به مرحله اجرا در آید و عملاً قوه مقننه را در زمینه تصویب این قبیل قوانین، تعطیل کرد. قوه قضائیه نیز بر خود را با نمایندگان را که پارا از کلیم خود فراتر نهاده بودند، آغاز نمود تا شاید مجلس ششم نه تنها در تصویب قوانین ناظر بر اهداف اصلاحی ناتوان شود، بلکه جرأت اظهار نظر در مورد مسائل مهم مملکتی را نیز نداشته باشد.» (خبرگزاری ایسنا)

در پی تحصن نمایندگان، سید محمد خاتمی، رئیس جمهوری وقت و مهدی کروبی رئیس مجلس ششم، رایزنی‌های خود را آغاز کردند. اما این رایزنی‌ها نتیجه‌ای نداد و در هفدهم بهمن ۱۳۸۲، تحصن نمایندگان مجلس ششم در اعتراض به رد صلاحیت گسترده نامزدهای انتخابات مجلس هفتم، بی هیچ نتیجه‌ای پایان رسید. محمد رضا خاتمی سخنگوی متحصنان در زمان اعلام پایان تحصن نمایندگان مجلس گفت: «باید وارد مرحله دوم می‌شدیم یعنی استعفای نمایندگان که وسعت آن خارج از تصور ما بود و به حدود ۱۳۰ نفر رسید. به درخواست اولمان توفیق کامل پیدا نکردیم اما در افشای توطئه به نتیجه رسیدیم. توانستیم انتخابات روز اول اسفند را به گونه‌ای نشان دهیم که کسی نتواند به عنوان انتخابات آزاد و دموکراتیک از آن دفاع کند. تحصن توانست شاخ این توطئه را بشکند تا دیگران به دنبال این باشند که این انتخابات را در اول اسفند توجیه کنند. توانستیم تبعات انتخابات فرمایشی را نیز از بین ببریم. حتی اگر حکومت باین انتخابات یکدست شود، تأثیری در حرکت اصلاحات نخواهد داشت و اصلاحات، خود را در مقاطع بعدی نشان خواهد داد. نمایندگان خواسته‌ای جز انتخابات آزاد ندارند و من صریحاً موضع قبلی را تکرار می‌کنم. در این شرایط انتخابات اول اسفند را آزاد و قانونی نمی‌دانیم و در آن شرکت نمی‌کنیم.» (خبرگزاری مهر)

با رد صلاحیت‌های گسترده آن سال، ۴۶ میلیون نفر واجد شرایط رای دادن نزدیک ۲۴ میلیون نفر در انتخابات شرکت کردند. میزان مشارکت در شهر تهران به میزان ۳۲.۵ درصد رسید و استان تهران هم با حدود ۳۷ درصد کم‌ترین میزان مشارکت را داشت. هر چند اصلاح‌طلبان در تهران توانسته بودند ۲۶ کاندیدا را با ائتلاف برای ایران معرفی کنند اما توفیقی نصیب‌شان نشد. کاهش مشارکت تهرانی‌ها در آن انتخابات نتایج جالبی را رقم زد. غلامعلی حداد عادل که نفر سی‌ام تهران در انتخابات گذشته بود، با حدود نیمی از آرای که محمدرضا خاتمی، نفر اول تهران در دوره ششم مجلس به دست آورده بود (یک میلیون و هشتصد هزار)، به عنوان نفر اول به مجلس راه یافت، رئیس قوه مقننه شد و ریاست فراکسیون اکثریت مجلس را هم به دست گرفت.

■ مجلس هشتم و نظارتی که بیکار ماند

در انتخاباتی که قرار بود ۲۴ اسفند ۸۷ برگزار شود، دیگر می‌شد حدس زد که تعداد اصلاح‌طلبان به دلیل اتفاقات ۴ سال قبل چه میزان کاهش می‌یابد. اصلاح‌طلبان و